

МОВНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ЗНАК КУЛЬТУРИ “СЛОВО” В МОВОТВОРЧОСТІ НЕОКЛАСИКІВ

У статті здійснено комплексний аналіз мовно-естетичного знака культури “слово” в поетичній мовотворчості авторів-неокласиків. Наголошено, що образно-виражальна специфіка неокласичного віршування формується під впливом мовотворчості Лесі Українки та Т. Шевченка. З’ясовано, що мовно-естетичний знак культури “слово” конкретизують образи “мова”, “зброя”, “творчість”, “Україна”. Відзначено ідеологічну маркованість розгляданого мовно-естетичного знака. Вказано на новітні семантичні припущення, яких набуває образ “слово” в поетичній практиці неокласиків.

Ключові слова: лексема “слово”, мовно-естетичний знак культури, епітетна сполучуваність, мовотворчість, мовний образ, метафора.

Palash A. The Linguistic and Aesthetic Sign of Culture “the Word” in the Language of the Neoclassics. *The article provides a comprehensive analysis of the linguistic and aesthetic sign of culture, “the word”, in the poetic language of neoclassical authors. It is noted that the aesthetic credo of the neoclassics largely corresponds to the guidelines of the symbolists. It is proved that figurative means perform expressive and aesthetic functions in the poetic language. The attention is focused on aesthetic and lexical criteria, and the criterion of contextual (situational) attachment of the word creation of Ukrainian neoclassics. It is emphasized that the figurative and expressive specificity of neoclassical poetry is formed under the influence of the language creativity of Lesia Ukrainka and T. Shevchenko. It has been found that the linguistic and aesthetic sign of culture, “the word”, is specified by the images of language, weapons, creativity, and Ukraine. The ideological prominence of the linguistic and aesthetic sign under consideration is noted. It pointed out the newest semantic additions that the image of “the word” acquires in the poetic practice of the neoclassicists. It is indicated that the poets’ orientation towards high speech style led to the modification of the lexical system of the poetic language; commonly used and highly specialized terminological names expand their compatibility, become determined, and acquire emotional and expressive coloring. It is noted that neoclassics use the aesthetic potential of lexical and semantic images, and resort to the value transfer of signs from the concrete-sensual to the intra-sensual, adding associative and symbolic meanings to the nominal meaning.*

Characteristic associative links of the lexeme word in epithet-metaphorical expressions are revealed, which characterize the author’s traditional interpretation of the linguistic and aesthetic sign “the word” as a sign of national identity and reflection of a creative personality. It is noted that neoclassics use the aesthetic potential of lexical and semantic images, and resort to the value transfer of signs

from the concrete-sensual to the intra-sensual, adding associative and symbolic meanings to the nominal meaning.

Key words: *lexeme word, linguistic and aesthetic sign of culture, epithetical compatibility, language creativity, image, metaphor.*

Вступ

Важливим ключем для розуміння семантики, символіки та смислового поля поетичних текстів неокласиків є мовно-естетичний знак культури “слово”. Варто наголосити, що термін *мовно-естетичний знак культури* (далі – МЕЗК) був теоретично оформлений та обґрунтований С. Єрмоленко в монографії «Нариси з української словесності (стилістика та культура мови)» (див. Єрмоленко, 1999). Семантичну місткість відповідного МЕЗК реципієнт часто сприймає інтуїтивно, відповідно до свого мовно-інтелектуального досвіду. Зберігаючи основне значення, кодифіковане у словниках (СУМ, Т. 9: 367–372), лексема “слово” в текстах неокласиків часто набуває нових смислових відтінків.

За спостереженням О. Дорошкевича, неокласикам притаманна «висока, інколи невідома раніше культура слова» (Райбедюк, 2010: 67). Також вагомість “слова” як базового поняття, естетики і поезики неокласиків, переконливо доводить Н. Заверталюк: «Воно увібрало багатозначність почуттів, поєднало їх найважливіші фактори людського існування – волю, долю, мистецтво. Щоб бути функціонально таким, воно повинно характеризуватися точністю зображення» (Заверталюк, 1991: 5–7).

Мета розвідки полягає в аналізі МЕЗК “слово” у мовотворчості неокласиків в історії українського поетичного дискурсу, співвідношення індивідуального й колективного в авторських знаках культури, а також ролі засобів їх актуалізації (реалізації, застосування).

Поставлена мета дослідження зумовлює вирішення таких завдань: (1) дослідити способи та засоби реалізації МЕЗК “слово” в поетичних текстах неокласиків; (2) з’ясувати ідіостильові особливості вживання МЕЗК у мовотворчості неокласиків; (3) синтезувати лексико-семантичну структуру МЕЗК “слово”.

Виклад основного матеріалу

У словнику української мови в 11-ти томах кодифікація лексеми “слово” – одна із найбільших за обсягом: інформація про сім

основних лексико-семантичних варіантів подана на чотирьох з половиною великоформатних сторінках: «1. Мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу...; 2. тільки одн. Мова, мовлення; 3. Висловлювання, фраза...; 4. Обіцянка виконати що-небудь...; 5. Прилюдний виступ, промова...; 6. тільки одн. Жанр літературного твору у формі ораторської розповіді...; 7. тільки мн. Літературний текст до вокального твору...» (СУМ, Т. 9: 367–372).

«Короткий тлумачний словник української мови» подає більш спрощений варіант тлумачення, пор.: «1. Основна значуща одиниця мови, що становить собою звукове вираження предмета думки; 2. Мовлення, усне або писемне висловлювання; 3. Зобов'язання виконати щось, обіцянка, запевнення; 4. Право виступити з промовою» (КТСУМ, 1978: 248).

С. Єрмоленко в статті «Неокраєне крило Слова (Мотив слова в поезії Шевченка)» зафіксувала «усталену сполучуваність лексеми “слово” з динамічними і статичними ознаками, що міфологізують слово як дійову особу в ситуації спілкування» (Єрмоленко, 1989: 10).

Поетичну реалізацію лексико-семантичного варіанту (ЛСВ) «мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу» показово засвідчує фрагмент поеми М. Рильського «Любов», пор.: *Вони уперше розуміли, / Що небо синє, що трава / Зелена, що буває / Білий папір – а синій теж бува, / Що є на все людські слова, – / Лише на радість ту немає, / Яка в дитинстві нас поймає* (Рильський, 1983: 98).

Неокласики – М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драї-Хмара, О. Бургардт – філологи за освітою, тому вони особливо чутливі до прихованих номінативних, оцінних, виражально-стилістичних можливостей української мови. Саме тому вони прагнули збагатити словник свого часу призабутими й маловідомими питомо українськими словами, запозиченнями з інших давніх мов, власними авторськими неолексемами. Це дає підстави констатувати належність їх ідіостилів до огранювального типу індивідуальних мовотворчих практик, спрямованих на вдосконалення актуальних для їхньої доби мовних засобів: «Органічно відчуючи внутрішню гармонію мови, її здатність до послідовного й умотивованого саморозвитку, такі письменники не суперечать мовній традиції, а вдосконалюють її (...)

Тому їхні ідіолекти послідовно еволюціонують в межах огранення, естетизації літературної мови» (Сюта, 2017: 18). Це можемо простежити і в поетичних творах, пор.: ... **навіть слово край я вжив тут недоречно**: / *Не був я на краю, признатися сердечно* (Рильський, 1983: 49); *І коли ти живе це все уздриш, / міркуй, яким добірним, влучним словом / віддати мисть чи образ*, бо слова – / *мов камінці ті різнокольорові, / що їх колись любила ти збирає* (Драй-Хмара, 1989: 74), і в критичних працях неокласиків, пор.: **декларується потреба нової уваги до слова, до його естетики, до глибин його краси** (Драй-Хмара, 1989: 139).

У поетичній мові неокласиків фіксуємо нерозривність зв'язку **слово – мова**. Ці лексеми в поетичних контекстах часто синонімізуються. Така контекстуальна синонімізація, з одного боку, ґрунтується на переносному, метонімічному слововживанні, а з іншого – засвідчує тяжіння названих понять до конкретної чуттєвості, а часто й опредметнення чи персоніфікації, яких вони набувають в оновленій сполучуваності: *Та й про тебе вставлю слово / У святу та божу мову* (Рильський, 1983: 321); *Як парость виноградної лози, / Плекайте мову. Пильно й ненастанно / Політь бур'ян. Чистіша від сльози / Вона хай буде. Вірно і слухняно / Нехай вона щоразу служить вам, / Хоч і живе своїм живим життям. / Прислухайтесь, як океан співає – / Народ говорить. І любов, і гнів / У тому гомоні морським. Немає / Мудріших, ніж народ, учителів; / У нього **кожне слово – це перлина, / Це праця, це натхнення, це людина*** (Рильський, 1983: 120); *Натхненна твоя мова, як у Шеллі* (Клен, 1991: 187).

Із реалізацією конкретизованого ЛСВ5 «прилюдний виступ, промова» (СУМ, Т. 9: 367–372) пов'язане стилістичне обниження МЕЗК «слово» в поемі О. Бургардта «Попіл імперій», пор.: *По році рік минав, / в калюжах крові смачно хлюпав. / Земля угноїлася трупом / і вже не прагне страв. / Свободі шлють привіт, / здійсмає цар свою корону, / і виступає на амбону / історії нарід. / Глаголь, віщуй, реви! / **Зміст логоса втрачає слово*** (Клен, 1991: 148). Одна з аксіологічних домінант проілюстрованого контексту – побудована на внутрішньотекстовому контрасті метафора **зміст логоса втрачає слово**. Адже «в історико-філософській парадигмі ЛОГОС об'єднує мислення і мову, тобто становить певну тотожність мови (слова) і розуму (думки)» [виділено нами – А.П.] (Мех, 2000: 3). Загальну тональність обниження

підтримують дієслівні метафори *земля угноїлася трупом, вже не прагне трав, позолота вже померкла, свободі шлють привіт*, контекстуальні деталі *калюжі крові, амбон історії*. Особливо знаковою для наведеного контексту вважаємо градаційну структуру *глаголь, віщуй, реви*, сформовану дієсловами зі значенням «промовляти, виступати, публічно виголошувати промову».

Специфічний напрямок поетизації “слова” – його проектування у семантичну площину “надприродна сила впливу”. Пор.: *Ніколи, як Катул, у ніжний спів / Я не злучу ненависти з любов'ю / І не знайду оте чарівне слово, / Що перетворює у пристрасть гнів* (Зеров, 1990: 75); *далі і далі вирує... / Вже він, володар, / що край відмолодить, / словом, потужним і владним / натовп чарує / (звабник чи маг?). / Порухом владним / руку простяг – / і враз, мов розжеврений обруч, / тріснув обрій, / і розчахлися ворота / в край завечірнього злота*. (Клен, 1991: 241); *Коли Яськові я зробився побратим, / То друга першого не занедбав, Андрія, / А тільки, так сказати, став холодніший з ним... / Ах, приянь малюків, де живокровна мрія / Дорослим скептикам здається чимсь дрібним, / Лиш вартим усміху! Як слово чародія, / Нам одкриває світ і нас самих вона, / І найдорожча цим, хоч, може, і смішна* (Рильський, 1983: 74); *Це слово нам тоді здавалось чародійним* (Рильський, 1983: 76). Зазначену тенденцію репрезентують іменники (звабник, маг, чародій), дієслівні метафори (*слово перетворює у пристрасть гнів, словом натовп чарує, слово одкриває світ, одкриває нас самих*) та епітети (*словом потужним, владним, чародійним*).

Один із векторів значення “вплив, сила слова” – заспокоєння, угамування пристрастей: *І з натовпу один, що в руки хукав, / похмурому Харонові повів: / «Кинь добрим людям слово на потуху! / Скажи, що жде майбутніх дикунів. / Як точиться життя по той бік річки, між тих тряских боліт і пустирів?* (Клен, 1991: 210).

У поетичному тексті неокласиків МЕЗК “слово” постає як “дійова особа”, входячи до складу різнотипних за способом семантичного оформлення метафор:

– антропоморфних: *Та сколихнулось поле й море, / У ділі – слово ожило, / Коли з повсталой «Аврори» / Безсмертне гасло загуло* (Рильський, 1983: 164); *Йдуть сини, несучи в грудях материне благословення, – і гуде земля – і шумлять води – і труп ворожий сиру землю крив – і в серці озивається слово* (Рильський, 1983: 174); *Хай наше слово*

не вмирає, / І наша правда хай живе! (Рильський, 1983: 156); *Мужай, прекрасна наша мово, / Серед прекрасних братніх мов, / Живи, народи вільне слово, / Над прахом царських королев...* (Рильський, 1983: 220); *Слово слова жадає, долоня – долоні... / За печаль цю високу – спасибі, дорого, / За короткий півсон на нерідному лоні!* (Рильський, 1983: 339);

– природоморфних: *До слова слово хай перелетить, / Щоб через море брат озвався брату, / Щоб дальня віддзеркалила блакить / Повити терном українську хату* (Рильський, 1983: 14); *Чуєш – пливе над імлю морською / Байрона слово, як мідна сурма?* (Рильський, 1983: 12).

Семантико-стилістична розбудова МЕЗК “слово” в поезії неокласиків відбувається в контексті вербалізації художнього мотиву “зради”: *Як святобливу постать прибирає: / Чи старця, що ступає по воді, / Чи янгола, що крильми помагає, / І все лукавство в білій бороді / Чи в білих шатах святості ховає. / Так дружньою рукою хижий друг / Із нас вичавлює поволі дух. / Тож не страшні нам вороги одверті, / А ті, що з рідним словом на вустах, / Ідуть до нас, щоб душу нам роздерти, / І сіють терни розбрату в серцях. / Та тільки доля гірша ще від смерті / Спобігне тих, які згубили шлях... / Хвалю я ворога, що, забороло / Піднявши, ставить чоло проти чола* (Клен, 1991: 124); *З-під неба теплого і вірного, як друг, / Перенесли її під наше небо змінне, / Як слово зрадника. І чорної вершини / Безсила пада тінь на потьмарілий луг. /.../ Самотна, ти стоїш в чужій височині / І, до чужинної весь вік байдужа мови, / Мовчиш, рахуючи свої останні дні* (Рильський, 1983: 261); *Гей, удармо в струпи знову, / Заспіваймо, / А лихе вороже слово / Занехаймо* (Рильський, 1983: 52). Знаковими з погляду реалізації названого вище мотиву “зрада” є предикативні метафори *душу роздерти, сіють терни розбрату*, оцінна сполука *слово зрадника*, епітети *лихе, вороже*.

На окрему увагу заслуговує оказіональна антитеза Освальда Бургардта, у межах якої стрижневий компонент “слово” корелює з контрастними номінаціями осіб “зрадник” та “шляхетник”, утворюючи генітивні метафоричні номінації. Пор.: *Строгі закони лицарські, / а не погані татарські, / владу держав берегли, / Їм в підмурівок лягли. / Слово не зрадника-хана, / слово, шляхетником дане, / що не скривити в дугу, / клалося тут на вагу* (Клен, 1991: 150).

Семантичну місткість поетичного слова читач часто сприймає інтуїтивно. МЕЗК “слово” неокласиків вдало модифікується

семантикою, зокрема воно здається безмежним у своїх можливостях: *от слова, у яке і той, і той вкладав / І кожен уклада сто значень протилежних!* / А врешті – що воно? Чи вишитий рукав, / Що птицею майнув на луках прибережних, / Чи повів довгих вій, що серце враз пройняв / Дзвінкою тугою, чи шал жадань бентежних, / Що родять дурищі і геніїв ростять, / Чи все це змішане, аж і кінців не знають? (Рильський, 1983: 100).

Одним з інтелектуальних джерел мовотворчості для неокласиків є тексти національної культури, зокрема, мовотворчість Лесі Українки і Тараса Шевченка. Про інтенсивність такого впливу в одній із своїх літературно-критичних праць зауважує М. Рильський: «Якщо взяти лірику Лесі Українки у сукупності з усією творчістю та з її гострими публіцистичними і критичними роботами, то перед нами ясно постає образ незламного борця і бійця ... її поезія була мужньою, сміливою, вольовою, бойовою. І разом з тим ... тайлась глибока ніжність, чиста жіночість, жадоба кохання. Тайлась – і іноді виливалась у слова здебільшого забарвлені смутком, що був спричинений і обставинами особистого життя, і обставинами життя суспільного» (Рильський, 1983: 54).

Естетичну суголосність із творчими поглядами Лесі Українки переконливо підтверджує насичення неокласичних текстів образами, концептами, мотивами, що виразно апелюють до мовостилі поетеси. До таких зараховуємо асоціативний-образний зв'язок *слово* – *зброя*, прототекстом якого, як відомо, є поезія Лесі Українки «Де поділися ви, голоснії слова». Цю інтертекстему актуалізовано в присвятах, ліричних творах тощо: *Він жив між нас, найкращий серед нас. / Серед людей, у кого зброя – слово, / Глибоким зором просторінь і час / Він прозирав, немов стрілець діброву* (Рильський, 1983: 251); *Він друзів коло себе згуртував, / Як полк один, під стягом пурпуровим, / Але пощади ворогам, не знав / І їх разив і зброєю, і словом* (Рильський, 1983: 305); *Я – син Країни Рад, що і мечем, і словом / Разить і тне катів з розмаху, до кісток; / Сьогодні ще стоїть вона в вінку терновім, / Але вже сплетено лавровий їй вінок!* (Рильський, 1983: 174).

Прикметним є варіант текстового розвитку вояцьке слово (Як пісня виринає / з душі самого дна, / то ще й співець не знає, / чим продзвенисть вона: / чи співом колисковим, / а чи вояцьким *словом*, / лиш треба знають одно: / черпай по саме дно! (Рильський, 1983: 374)),

метафора слово зламає ржаві грані (Прозорі візерунки діаграм / Очам відкриють обрії незнані, / І ваше слово: цього треба нам / Можливого зламає **ржаві грані** (Рильський, 1983: 18).

Продовжуючи традицію, сформовану в поезії Лесі Українки «Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила», неокласики актуалізують семантичний зв'язок МЕЗК “слово” як вербалізатора духовного життя людини, символу й інструмента творчості з лексемами “мрія”, “мрійник”, пор.: Я, звісно, мрійник був. Хоч нині **слово мрії** / В нас так затріпано, що соромно й торкнуться, / Та не минеш його. Було зляга на вії / Півсон легесенький – і води враз течуть / (В уяві, певна річ), і далечинь ясніє, / І зеленавий лин крізь синю каламуть / Лускою заблищить, і вудлище стискаю / Рукою сонною... Хвилина – і впіймаю! / Яких захопленя я в житті не зазнавав! (Рильський, 1983: 96); І ваше **слово**, смак, калагатія / Для нас лиш порив, недосяжна **мрія** / Та гострої розпуки гострий біль (Зеров, 1990: 65); Тут, виростаючи із зерна **мрії**, / Висока думка, мов пишениця, зріє, / Тут **слово** «воля» гарт дає серцям (Рильський, 1983: 165).

Також неокласична традиція контекстної актуалізації МЕЗК “слово” нерозривно споріднена з мовотворчістю Тараса Шевченка. Один із найвиразніших таких зв'язків – епітетна сполука незле, тихе слово у поемі М. Рильського «Тодось»: І сад посаджено, і сонце встало, / І грає далеч генієм людським;/ І хочу, щоб Тодося ви згадали / За мною **словом тихих і незлим** (Рильський, 1983: 211). Субституція актуального для Шевченкового прецедентного висловлення дієслова *пом'янути* синонімом *згадати* не руйнує впізнаваності Шевченкової цитати.

Так само збережена впізнаваність Шевченкового слова в істотно трансформованому (аж до рівня ремінісценції) фрагменті поезії М. Рильського «Епілог»: Я, може, не зумів сказати, / **Який в нас син, яка в нас мати**, / Що їх **Шевченко прорікав** / Неперевершними **словами...** (Рильський, 1983: 322).

Оновлені поетичні смисли демонструє в інтерпретації П. Филиповича Шевченкова цитата я на сторожі коло їх поставлю слово. пор.: А давнє **слово на сторожі**, / Напівзабуте слово те, / Як пишне дерево, зросте / У дні співучі і погожі (Филипович, 1989: 59).

Аксіологізація через епітет слово забруднене, порівн.: **слово забруднене** руками дикунів: Впіймавши схрещення й селекції секрет, /

їх вивів садовод, мій приятель із Сквири. / Дивак у звичаях, натурою поет, / В гібридизацію залюблений без міри, / Він має прізвище химерне – Магомет, / Хоч українець сам, в найкращім сенсі щирий... / Шкода, що слово це, як і чимало слів, / Було забруднене руками дикунів (Рильський, 1983: 97).

Неокласики як філологи часто експериментують зі словом, порівн.: *Хто його знає, що краще: полювання на незнайомі слова чи оперування двома-трьома десятками аж надто знайомих! Мова наша якраз у періоді інтенсивного нагромадження, і тому колекціонерство ... я б вітав*» (Рильський, 1983: 25). Спостережено, що найактивніше створював новотвори М. Драй-Хмара, зокрема назва першої і єдиної (надрукованої) збірки «Проростень» характеристична: це слово було вигадане поетом, хоча можна знайти відповідники в народній мові: *прорость, прорість; магала* в значенні “хутір за яром” (Драй-Хмара, 1989: 68); *глиця* в значенні “голка” (Драй-Хмара, 1989: 78); *свічадо* в значенні “люстро” чи “дзеркало” (Драй-Хмара, 1989: 120); *дзигарі* в значенні “годинник” (Драй-Хмара, 1989: 134).

«У творчості Драй-Хмари відчутна схильність до експерименту. Особливо яскраво вона втілюється на лексико-семантичному рівні, зокрема в активному вживанні шиболетів: *проростень, потязь, відгулень, охляп, вербляниця, безматень*» – зауважує Ю. Ковбасенко, – у роботі «Михайло Драй-Хмара (1889–1939)» (Ковбасенко, 1997: 67). Не погоджуюся з думкою дослідника, зокрема із вживанням лексеми *шиболет*, яку фіксує «Словарь української мови» Б. Грінченка, зокрема: характерна мовна особливість, за якою можна впізнати групу людей (зокрема, етнічну), своєрідний “мовний пароль”, який несвідомо видає людину, для якої її мова – нерідна (Грінченко, 1909: 345). Неокласики поетичною діяльністю не прагнули відмежовуватися, відокремлюватися своєю мовою, словом, а навпаки їхньою метою було наблизити реципієнтів до поетичної мови, до високого стилю.

Словникові раритети неокласиків не призначені для частотного використання, вони, за В. Іванисенком, «є елементами конкретного, локального образу і не претендують на загальноновживаність» (Іванисенко, 1964: 87).

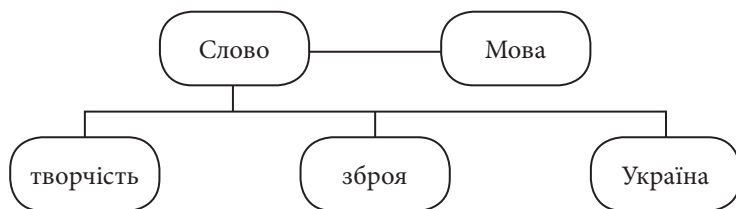
Особливо багата неологізмами поетика неокласиків, де новотвори організовані поєднанням дієслова та іменника: “*розливотуго*”; іменника та прикметника: “*буйноквіти*”, “*золотоспівна*”, “*золотодонні*”,

“світлобарвні”, “срібнорунні”. Мовний текст неокласиків наповнений екзотизмами (слова на позначення реалій з життя інших народів), запозиченими з **тюркських** мов: *аркан, ятаган, аллах, мечеть, хан, яйла, бейнамаз, шайтан*; з **іспанської**: *песети, сомбреро, мантилья, матадор, тореро*; з **англійської**: *кондотьєри, конкістадори, вікінги* тощо.

Загалом лексико-семантичну структуру МЕЗК “слово” в поезії неокласиків візуалізує запропонована нижче схема. У ній ураховано okazіональні й додаткові ЛСВ, прирощені до основного значення номінації “слово”, кодифікованого у словниках.

Схема 1

Лексико-семантична структура МЕЗК “слово”

Висновки

У мовній картині світу неокласиків МЕЗК “слово” конкретизують образи “мова”, “зброя”, “творчість”, “Україна”.

Текстова актуалізація МЕЗК “слова” пов’язана: а) із впливом мовотворчості Лесі Українки та Т. Шевченка, що дало можливість М. Зерову, М. Рильському, П. Филиповичу, М. Драй-Хмарі, О. Бургардту запозичити певні образи (*мрія, вогонь, зброя*), лексику (*незле, тихе слово*) у своїх мовних доробках; б) неологізмами (*прорость, прорість, магала, глиця, свічадо, дзиларі*); в) епітетно-оцінними характеристиками слова (*повчальне слово, потужне слово, дике слово* тощо).

Здійснений аналіз дав змогу виявити, умотивувати й описати новітні семантичні прирощення, яких набуває образ “слово” в поетичній практиці неокласиків. Поезія неокласиків засвідчує індивідуальне й функціонально-стильове осмислення МЕЗК “слова” як основної “дійової особи” поетичного дискурсу, як інструмента, засобу мовної творчості.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Єрмоленко, С. Я.** (1989). Неокраєне крило Слова (Мотив слова в поезії Шевченка). *Мовознавство – Linguistics*, 2, 11–18. 2. **Заверталюк, Н. І.,** & Нарівська, В. Д. (1991). Слово в естетичі і поетиці неокласиків. *Павло Филипович і неокласики в історії української літератури 20–30-х років. Зб. тез допов. і повідом. міжвуз. наук. конф., присв. 100-річчю з дня народж. письменника* (с. 5–7). Черкаси: б. в. 3. **Іванисенко, В. П.** (1964). *Народження стилю. Творча індивідуальність в поезії*. Київ: Наук. думка. 4. **Ковбасенко, Ю. І.** (1997). Михайло Драї-Хмара (1889–1939). *Гроно нездоланих співців: Літ. портр. укр. письменників ХХ ст., твори яких увійшли до оновлених шкільних програм* (Навч. посіб.). Київ: Укр. письменник. 5. **Мех, Н. О.** (2000). Структура лексико-семантичного поля „мова слово” в українській поетичній мові ХІХ – початку ХХ ст. (Автореф. дис... канд. філол. наук). Київ: НАН України; Інститут української мови. 6. **Райбедюк, Г. Б.,** & Томчук, О. Ф. (2010). *Вивчення творчості київських неокласиків*. (Навч.-метод. посіб.). Ізмаїл: СМІЛ. 7. **Сюта, Г. М.** (2017). *Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ століття* (Монографія). Київ: КММ.

ДЖЕРЕЛА

8. **Грінченко, Б. Д.** (Ред.). (1909). *Словарь української мови*. (Т. 4). Київ: Друкарня Акційного тов-ва Н. Т. Корчак-Новицького. 9. **Драй-Хмара, М.** (1989). *Вибране*. Київ: Дніпро. 10. **Зеров, М. К.** (1990). Поезії. Переклади. *Твори* (Т. 1). Київ: Дніпро. 11. **Клен, Ю.** (1991). *Вибране*. Київ: Вид-во худ. літ. “Дніпро”. 12. **КТСУМ** : Гринчишин, Д. Г., Гумецька, Л. Л. & Карпова, В. Л. (Ред.) (1978). *Короткий тлумачний словник української мови*. Київ: Рад. школа. 13. **Рильський, М. Т.** (1983). *Зібрання творів*. (Т. 1). Київ: Наук. думка. 14. **Рильський, М. Т.** (1983). *Марина. Зібрання творів*. Т. 2 (с. 67–160). Київ: Наук. думка. 15. **СУМ** : Білодід, І. К. (Ред.) (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 1–11). Київ: Наук. думка. 16. **Филипович, П.** (1989). *Поезії*. Київ: Рад. письменник.

REFERENCES

1. **Yermolenko, S. Ya.** (1989). Neokraiane krylo Slova (Motyv slova v poezii Shevchenka) [The vast wing of the Word (The motif of the word in Shevchenko's poetry)]. *Movoznavstvo*, 2, 11–18 [in Ukrainian]. 2. **Zavertaliuk, N. I.** & Narivska, V. D. (1991). Slovo v estetytsi i poetytsi neoklasykiv [The word in the aesthetics and poetics of the neoclassics]. *Pavlo Fylypovych i neoklasyky v istorii ukrainskoi literatury 20–30-kh rokiv. Zb. tez dopov. i povidom. mizhvuз. nauk. konf., prysv. 100-richchiu z dnia narodzh. Pysmennyka – Pavlo Filipovych and the neoclassics in the history of Ukrainian literature of the 20s and 30s. The collection of theses and reports at the interuniversity scientific conference dedicated to the 100th anniversary of the writer's birth* (s. 5–7). Cherkasy: b. v. [in Ukrainian]. 3. **Ivanysenko, V. P.** (1964). *Narodzhennia styliu. Tvorchia indyvidualnist v poezii* [The birth of style. Creative individuality in poetry]. Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian]. 4. **Kovbasenko, Yu. I.** (1997). Mykhailo Drai-Khmara (1889–1939) [Mykhailo Dry-Khmara (1889–1939)]. *Grono nezdolanykh spivtsiv: Lit. portr. ukr. pysmennykiv KhKh st., tvory yakykh uviishly do onovlenykh shkilnykh prohram* (Navch. posib.). Kyiv: Ukr. Pysmennyk [in Ukrainian]. 5. **Mekh, N. O.** (2000). Struktura leksykosemantychnoho polia „mova slovo” v ukrainskii poetychnii movi XIX – pochatku XX st. [Structure of the lexical and semantic field "language word" in the Ukrainian poetic

language of the nineteenth and early twentieth centuries]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: NAN Ukrainy; Instytut ukrainskoi movy [in Ukrainian]. 6. **Raibediuk, H. B.**, & Tomchuk, O. F. (2010). *Vyvchennia tvorchosti kyivskykh neoklasykiv* [Study of the works of Kyiv neoclassics]. (Navch.-metod. posib.). Izmail: SMYL [in Ukrainian]. 7. **Siuta, H. M.** (2017). *Tsyatnyi tezaurus ukrainskoi poetychnoi movy KhKh stolittia* [Citational thesaurus of the Ukrainian poetic language of the twentieth century]. (Monohrafiia). Kyiv: KMM [in Ukrainian].

SOURCES

8. **Hrinchenko, B. D.** (Ed.). (1909). *Slovar Ukrainskoi Movy* [Dictionary of the Ukrainian Language]. (T. 4). Kyiv: Drukarnia Aktsiinoho tov-va N. T. Korchak-Novytskoho [in Ukrainian]. 9. **Drai-Khmara, M.** (1989). *Vybrane* [Selected works]. Kyiv: Dni-pro [in Ukrainian]. 10. **Zerov, M. K.** (1990). *Poezii. Pereklady* [Poems. Translations]. *Tvory* [Works.]. (T. 1). Kyiv: Dni-pro [in Ukrainian]. [in Ukrainian]. 11. **Klen, Yu.** (1991). *Vybrane* [Selected works]. Kyiv: Vyd-vo khud. lit. "Dni-pro" [in Ukrainian]. 12. **KTSUM** : Hrynchysyn, D. H., & Humetska, L. L., & Karpova, V. L. (Eds.) (1978). *Korotkyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy* [Short Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. Kyiv: Rad. Shkola [in Ukrainian]. 13. **Rylskyi, M. T.** (1983). *Zibrannia tvoriv* [Collected works]. (T. 1). Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian]. 14. **Rylskyi, M. T.** (1983). *Maryna* [Marina]. *Zibrannia tvoriv – Collected works: in 12 volumes*. (T. 2). (s. 67–160). Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian]. 15. **SUM** : Bilodid, I. K. (Red.) (1970–1980). *Slovnyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language] (T. 1–11). Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian]. 16. **Fylypovych, P.** (1989). *Poezii* [Poems]. Kyiv: Rad. Pysmennyk [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03 вересня 2023 року

Палаш Альона Олегівна – аспірант відділу стилістики, культури мови та соціолінгвістики, Інститут української мови НАН України вул. М. Грушевського, 4, м. Київ, 01001.

Tel.: +38(098)9915358

E-mail: palash706@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5283-9906>

Palash Alyona Olehyvna – postgraduate, Department of stylistics, language culture and sociolinguistics, Institute of the Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine 4 Hrushevskyi St., Kyiv 01001, Ukraine

CITATION

ДСТУ 8302:2015: Палаш А. О. Мовно-естетичний знак культури "слово" в мовотворчості неокласиків. *Лінгвістичні дослідження: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди* / гол. ред. Н. В. Піддубна. Харків, 2023. Вип. 59. С. 65–76. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.59.05>

АРА: Палаш, А. О. (2023). Мовно-естетичний знак культури "слово" в мовотворчості неокласиків. *Лінгвістичні дослідження*, 59, 65–76. DOI: <https://doi.org/10.34142/23127546.2023.59.05>